UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (KOLMAS JAOSTO)

24 päivänä marraskuuta 2011 *

Asiassa C-70/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka cour d'appel de Bruxelles (Belgia) on esittänyt 28.1.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 5.2.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Scarlet Extended SA

vastaan

Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM),

Belgian Entertainment Association Video ASBL:n **(BEA Video)**,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Belgian Entertainment Association Music ASBL:n **(BEA Music)** ja

Internet Service Provider Association ASBL:n **(ISPA)**osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari), R. Silva de Lapuerta, E. Juhász ja G. Arestis,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.1.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Scarlet Extended SA, edustajinaan avocat T. De Meese ja avocat B. Van Asbroeck,

– Société belge des auteurs, compositeurs ja éditeurs SCRL (SABAM), Belgian Entertainment Association Video ASBL (BEA Video) ja Belgian Entertainment Association Music ASBL (BEA Music), edustajinaan avocat F. de Visscher, avocat B. Michaux ja avocat F. Brison,

– Internet Service Provider Association ASBL (ISPA), edustajanaan avocat G. Somers,

– Belgian hallitus, asiamiehinään T. Materne, J.-C. Halleux ja C. Pochet,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja K. Havlíčková,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato S. Fiorentino,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. Wissels ja B. Koopman,

– Puolan hallitus, asiamiehinään M. Szpunar, M. Drwięcki ja J. Goliński,

– Suomen hallitus, asiamiehenään M. Pere,

– Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda ja C. Vrignon,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.4.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee seuraavien direktiivien tulkintaa

– tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) (EYVL L 178, s. 1)

– tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10)

– teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY (EUVL L 157, s. 45 ja oikaisu EUVL L 195, s. 16)

– yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL L 281, s. 31) ja

– henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL L 201, s. 37).

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Scarlet Extended SA (jäljempänä Scarlet) ja Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) (jäljempänä SABAM) ja jossa on kyse siitä, että ensin mainittu yhtiö on kieltäytynyt ottamasta käyttöön suodatusjärjestelmää tiedostojenvaihto-ohjelmistolla (nk. vertaisverkot) lähetetyille sähköisille viesteille estääkseen tekijänoikeutta loukkaavien tiedostojen vaihdon.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2000/31

3 Direktiivin 2000/31 johdanto-osan 45 ja 47 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(45) Välittäjinä toimivien palvelun tarjoajien vastuun rajoitukset, jotka on vahvistettu tässä direktiivissä, eivät vaikuta mahdollisuuteen määrätä erilaisia kieltoja

ja velvoitteita. Näitä voivat olla erityisesti tuomioistuimen tai hallintoviranomaisten antamat määräykset, joissa vaaditaan väärinkäytösten lopettamista tai niiden ehkäisemistä, mukaan lukien laittomien tietojen poistaminen tai niihin pääsyn estäminen.

– –

(47) Jäsenvaltioita on kielletty asettamasta palvelujen tarjoajille yleistä seurantavelvoitetta. Tämä kielto ei koske erityistapauksissa asetettavia seurantavelvoitteita, eikä se myöskään vaikuta kansallisten viranomaisten kansallisen lainsäädännön mukaisesti antamiin määräyksiin.”

4 Direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämän direktiivin tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa varmistamalla tietoyhteiskunnan palvelujen vapaa liikkuvuus jäsenvaltioiden välillä.

2. Tällä direktiivillä lähennetään siinä määrin, kuin se on tarpeen 1 kohdassa tarkoitetun tavoitteen toteuttamiseksi, tiettyjä tietoyhteiskunnan palveluihin sovellettavia kansallisia säännöksiä, jotka koskevat sisämarkkinoita, palvelun tarjoajien sijoittautumista, kaupallista viestintää, sähköisessä muodossa tehtäviä sopimuksia, välittäjien vastuuta, käytännesääntöjä, tuomioistuinten ulkopuolella tapahtuvaa riitojen ratkaisemista, oikeussuojakeinoja ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

– –”

5 Mainitun direktiivin 12 artiklassa, joka kuuluu kyseisen direktiivin II luvun 4 jaksoon, jonka otsikko on ”Välittäjinä toimivien palvelun tarjoajien vastuu”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos tarjottava tietoyhteiskunnan palvelu muodostuu palvelun vastaanottajan toimittamien tietojen siirrosta viestintäverkossa tai viestintäverkkoyhteyden tarjoamisesta, palvelun tarjoaja ei ole vastuussa siirretyistä tiedoista, edellyttäen, että palvelun tarjoaja

a) ei ole siirron alkuunpanija;

b) ei valitse siirron vastaanottajaa;

eikä

c) valitse eikä muuta siirrettäviä tietoja.

– –

3. Tämä artikla ei vaikuta tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen mahdollisuuteen vaatia jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien mukaisesti palvelun tarjoajaa lopettamaan tai estämään väärinkäytökset.”

6 Direktiivin 2000/31 15 artiklassa, joka myös kuuluu kyseisen direktiivin 4 jaksoon, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot eivät saa asettaa palvelun tarjoajille 12, 13 ja 14 artiklassa tarkoitettujen palvelujen toimittamisen osalta yleistä velvoitetta valvoa siirtämiään ja tallentamiaan tietoja eivätkä yleistä velvoitetta pyrkiä aktiivisesti saamaan selville laitonta toimintaa osoittavia tosiasioita tai olosuhteita.

2. Jäsenvaltiot voivat asettaa tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajille velvoitteita ilmoittaa viipymättä toimivaltaisille viranomaisille kyseisen palvelun vastaanottajien väitetysti toteuttamista, laittomiksi väitetyistä toimista tai antamista väitetysti laittomista tiedoista taikka velvoitteen toimittaa toimivaltaisille viranomaisille näiden pyynnöstä tietoja, joiden avulla on mahdollista tunnistaa ne toimitetun palvelun vastaanottajat, joiden kanssa palvelun tarjoajat ovat tehneet tallentamista koskevan sopimuksen.”

Direktiivi 2001/29

7 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 16 ja 59 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(16) –– Tämä direktiivi olisi pantava täytäntöön samanaikaisesti –– direktiivin [2000/31] kanssa, koska viimeksi mainitun tarkoituksena on tarjota yhdenmukaiset yleiset periaatteet ja säännöt, joilla on merkitystä muun muassa eräiden tämän direktiivin merkittävien osien kannalta. Tämä direktiivi ei rajoita edellä mainitun direktiivin vastuukysymyksiä koskevien säännösten soveltamista.

––

(59) Kolmannet osapuolet saattavat erityisesti digitaalisessa ympäristössä yhä useammin käyttää välittäjien palveluita rikkomuksiin. Monissa tapauksissa välittäjillä on parhaat edellytykset estää rikkomukset. Rajoittamatta muita käytettävissä olevia seuraamuksia ja oikeussuojakeinoja olisi oikeudenomistajan käytettävissä oleviin seuraamuksiin siksi kuuluttava mahdollisuus hakea kieltoa tai määräystä sellaista välittäjää vastaan, joka välittää suojattuun teokseen tai muuhun aineistoon kohdistuvan kolmannen osapuolen rikkomuksen verkossa. Tämän mahdollisuuden olisi oltava käytettävissä myös silloin, kun välittäjän toimiin sovelletaan 5 artiklan mukaista poikkeusta. Tällaisiin kieltoihin tai määräyksiin liittyvät edellytykset ja yksityiskohtaiset säännöt olisi jätettävä jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä määriteltäviksi."

8 Direktiivin 2001/29 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tässä direktiivissä säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien loukkauksia koskevista asianmukaisista seuraamuksista ja oikeussuojakeinoista, ja niiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että näitä seuraamuksia ja oikeussuojakeinoja sovelletaan. Näin säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia.

– –

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että oikeudenhaltijoilla on mahdollisuus hakea kieltoa tai määräystä sellaisia välittäjiä vastaan, joiden palveluita kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuden rikkomiseen."

Direktiivi 2004/48

9 Direktiivin 2004/48 johdanto-osan 23 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”Oikeudenhaltijalla olisi oltava mahdollisuus hakea kieltotuomion antamista sellaiselle välittäjälle, jonka palveluja kolmannet käyttävät oikeudenhaltijan teollisoikeuden loukkaamisessa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muiden käytettävissä olevien toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista. Tällaisia kieltotuomioita koskevat ehdot ja yksityiskohtaiset säännöt olisi jätettävä jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön varaan. Direktiivi [2001/29] on jo mahdollistanut laajan yhdenmukaistamisen tekijänoikeuden ja lähioikeuksien rikkomisen osalta. Tällä direktiivillä ei siten pitäisi olla vaikutusta direktiivin [2001/29] 8 artiklan 3 kohtaan.”

10 Direktiivin 2004/48 2 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämä direktiivi ei vaikuta:

a) teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa aineellista oikeutta sääteleviin yhteisön säädöksiin, joita ovat yleisesti –– ja direktiivi [2000/31], eikä erityisesti direktiivin [2000/31] 12–15 artiklaan,

– –”

11 Direktiivin 2004/48 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavat toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot tässä direktiivissä tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia, ne eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita, eivätkä ne saa sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin.

2. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on myös oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi.”

12 Direktiivin 2004/48 11 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteava oikeuden päätös on tehty, toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat antaa loukkaajaa vastaan kieltotuomion, jonka tarkoituksena on kieltää loukkauksen jatkaminen. Jos kansallinen lainsäädäntö sen sallii, kieltotuomion noudattamatta jättämisestä voidaan tarvittaessa määrätä uhkasakko tuomion noudattamisen varmistamiseksi. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että oikeudenhaltijoilla on mahdollisuus hakea kieltotuomiota sellaisia välittäjiä vastaan, joiden palveluja kolmannet osapuolet käyttävät teollis- tai tekijänoikeuden loukkaamiseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin [2001/29] 8 artiklan 3 kohdan soveltamista.”

Kansallinen oikeus

13 Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista 30.6.1994 annetun lain (loi du 30 juin 1994 relative au droit d'auteur et aux droits voisins; Moniteur belge 27.7.1994, s. 19297) 87 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tribunal de premiére instancen presidentti –– totea[a] tekijänoikeuden tai lähioikeuden loukkaukset ja määrä[ä] niiden lopettamisesta.

[Hän voi] myös antaa kieltomääräyksen sellaisille välittäjille, joiden palveluja kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuden loukkaamiseen."

14 Tietoyhteiskunnan palveluja koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 11.3.2003 annetun lain (loi du 11 mars 2003 sur certains aspects juridiques des services de la société de l'information; Moniteur belge 17.3.2003, s. 12962) 18 ja 21 §:llä pannaan kansallisessa oikeudessa täytäntöön direktiivin 2000/31 12 ja 15 artikla.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 SABAM on tekijänoikeusjärjestö, joka edustaa musiikkiteosten tekijöitä, säveltäjiä ja tuottajia antamalla kolmansille luvan kyseisten tahojen suojattujen teosten käyttöön.

16 Scarlet on internetyhteyden tarjoaja, joka järjestää asiakkailleen internetyhteyden tarjoamatta muita palveluja, kuten tiedostojen latausta tai jakoa.

17 Vuonna 2004 SABAM tuli siihen tulokseen, että Scarletin palveluja käyttävät internetin käyttäjät lataavat internetistä ilman lupaa ja tekijänoikeuskorvauksia maksamatta sen teosvalikoiman teoksia käyttämällä vertaisverkkoja, jotka ovat sisällön jakamiseen tarkoitettu avoin, riippumaton ja hajautettu väline, jossa on kehittyneitä haku- ja lataustoimintoja.

18 SABAM vaati tribunal de première instance de Bruxellesin presidentiltä 24.6.2004 turvaamistoimia Scarletia vastaan ja väitti tässä menettelyssä, että Scarlet pystyi internetyhteyden tarjoajana parhaiten ryhtymään toimiin niiden tekijänoikeuden loukkausten lopettamiseksi, joihin sen asiakkaat syyllistyivät.

19 SABAM vaati ensinnäkin, että todettaisiin, että sen teosvalikoiman musiikkiteosten tekijänoikeuksia, erityisesti oikeutta kappaleen valmistamiseen ja oikeutta välittää teos yleisölle, oli loukattu siksi, että sähköisiä musiikkitiedostoja oli vaihdettu luvattomasti käyttämällä vertaisverkko-ohjelmistoja ja nämä tekijänoikeuden loukkaukset oli tehty käyttämällä Scarletin palveluja.

20 Toiseksi SABAM vaati Scarletin velvoittamista lopettamaan loukkaukset sakon uhalla tekemällä mahdottomaksi tai estämällä sen, että Scarletin asiakkaat lähettävät tai vastaanottavat ilman oikeudenhaltijoiden lupaa mitään musiikkiteoksen sisältäviä tiedostoja käyttämällä vertaisverkko-ohjelmistoa. Lopuksi SABAM vaati, että Scarlet toimittaa sille sakon uhalla kuvauksen toimista, joihin se ryhtyy noudattaakseen annettavaa tuomiota.

21 Tribunal de première instance de Bruxellesin presidentti totesi 26.11.2004 antamassaan päätöksessä, että SABAMin väite tekijänoikeuksien loukkaamisesta oli aiheellinen, mutta lykkäsi ratkaisun antamista kieltovaatimuksesta ja antoi asiantuntijalle tehtäväksi sekä tutkia, olivatko SABAMin ehdottamat tekniset ratkaisut teknisesti toteuttamiskelpoisia, voitiinko niillä suodattaa ainoastaan sähköisten tiedostojen laiton vaihto ja oliko olemassa muita mahdollisia menetelmiä, joilla vertaisverkko-ohjelmistojen käyttöä voitaisiin valvoa, että selvittää suunnitelluista menetelmistä aiheutuvat kustannukset.

22 Nimetty asiantuntija päätteli lausunnossaan, että lukuisista teknisistä esteistä huolimatta sähköisten tiedostojen suodatus ja niiden laittoman vaihdon estäminen ei ollut täysin mahdotonta toteuttaa.

23 Tribunal de première instance de Bruxellesin presidentti velvoitti näin ollen 29.6.2007 antamallaan päätöksellä Scarletin lopettamaan sakon uhalla 26.11.2004 annetulla päätöksellä todetut tekijänoikeusloukkaukset tekemällä mahdottomaksi sen, että sen asiakkaat lähettävät tai vastaanottavat vertaisverkko-ohjelmistoa käyttämällä missään muodossa sähköisiä tiedostoja, joihin sisältyy SABAMin teosvalikoiman musiikkiteos.

24 Scarlet valitti ratkaisusta ennakkoratkaisupyynnön esittäneeseen tuomioistuimeen ja väitti ensinnäkin, että sen on mahdotonta noudattaa kyseistä määräystä, koska estotai suodatusjärjestelmien tehokkuutta ja kestävyyttä ei ole osoitettu ja koska kyseisten määräysten täytäntöönpanolle on lukuisia käytännön esteitä, kuten verkkokapasiteetin ongelmat ja vaikutus siihen. Lisäksi kaikki yritykset estää kyseiset tiedostot on tuomittu epäonnistumaan hyvin pian, koska tällä hetkellä on olemassa useita vertaisverkko-ohjelmistoja, jotka tekevät mahdottomaksi sen, että kolmas taho tarkastaa niiden sisällön.

25 Seuraavaksi Scarlet toi esiin, ettei mainittu määräys ollut tietoyhteiskunnan palveluja koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 11.3.2003 annetun lain 21 §:n, jolla pannaan kansallisessa oikeudessa täytäntöön direktiivin 2000/31 15 artikla, mukainen, koska siinä tosiasiallisesti asetettiin yleinen velvollisuus valvoa viestejä sen verkossa, koska kaikenlainen vertaisverkkoliikenteen estäminen tai suodattaminen edellyttää väistämättä kaikkien kyseisessä verkossa kulkevien viestien yleistä valvontaa.

26 Lopuksi Scarlet katsoi, että suodatusjärjestelmän käyttöönotto rikkoo unionin oikeuden säännöksiä, jotka koskevat henkilötietojen suojaa ja viestintäsalaisuutta, koska mainitunlainen suodattaminen merkitsee IP-osoitteiden käsittelyä ja kyseiset osoitteet ovat henkilötietoja.

27 Tässä tilanteessa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että ennen kuin tutkitaan, onko olemassa vertaisverkkotiedostojen suodatus- ja estomenetelmä ja voiko se olla tehokas, on varmistuttava siitä, että Scarletille mahdollisesti määrättävät velvoitteet ovat unionin oikeuden mukaisia.

28 Tällä perusteella cour d'appel de Bruxelles päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sallitaanko direktiiveissä 2001/29 ja 2000/48, luettuna yhdessä direktiivien 95/46, 2000/31 ja 2002/58 kanssa sekä tulkittuna ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 8 ja 10 artiklan valossa, jäsenvaltioiden velvoittaa kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi pääasia on saatettu, määräämään, että internetyhteyden tarjoajan on otettava omalla kustannuksellaan ja ilman ajallista rajoitusta käyttöön ennakoivassa tarkoituksessa koko asiakaskuntaansa yleisesti koskeva kaiken tulevan ja lähtevän, internetyhteyden tarjoajan

palvelujen kautta erityisesti vertaisverkko-ohjelmistoissa kulkevan sähköisen viestinnän suodatusjärjestelmä, jonka avulla on tarkoitus tunnistaa internetyhteyden tarjoajan verkon kautta kulkevat sähköiset tiedostot, jotka sisältävät musiikki-, elokuva- tai audiovisuaaliteoksen, jonka oikeuksien haltija määräystä vaatinut väittää olevansa, ja estää tämän jälkeen näiden tiedostojen siirto joko pyyntö- tai lähetysvaiheessa, ainoastaan sellaisen oikeudellisen säännöksen perusteella, jossa säädetään, että 'ne [kansalliset tuomioistuimet] voivat antaa kieltomääräyksen myös niille välittäjille, joiden palveluja kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuden loukkaamiseen'?

2) Mikäli [ensimmäiseen] kysymykseen vastataan myöntävästi, edellytetäänkö näissä direktiiveissä, että kansallisen tuomioistuimen, jota on pyydetty ratkaisemaan sellaista välittäjää vastaan esitetty kieltovaatimus, jonka palveluja kolmannet osapuolet käyttävät tekijänoikeuden loukkaamiseen, on sovellettava suhteellisuusperiaatetta, kun se lausuu vaaditun toimenpiteen tehokkuudesta ja varoittavasta vaikutuksesta?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

29 Näillä kysymyksillä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä, onko direktiivejä 2000/31, 2001/29, 2004/48, 95/46 ja 2002/58 luettuina yhdessä ja tulkittuina niiden vaatimusten valossa, joita asiaa koskevien perusoikeuksien suojaamisesta aiheutuu, tulkittava niin, että ne ovat esteenä sille, että intenetyhteyden tarjoaja määrätään ottamaan käyttöön suodatusjärjestelmä

– joka koskee kaikkia sen palveluiden kautta kulkevia sähköisiä viestejä ja erityisesti vertaisverkko-ohjelmistojen kautta kulkevia viestejä

– jota sovelletaan erotuksetta koko sen asiakaskuntaan

– jota sovelletaan ennakolta

– joka toteutetaan täysin internetyhteyden tarjoajan omalla kustannuksella ja

– jolle ei ole asetettu ajallista rajoitusta

ja joka pystyy tunnistamaan internetyhteyden tarjoajan verkosta sellaisten sähköisten tiedostojen liikenteen, jotka sisältävät musiikkiteoksen, elokuvateoksen tai audiovisuaalisen teoksen, jota koskevien immateriaalioikeuksien haltija määräystä vaatinut väittää olevansa, sellaisten tiedostojen siirron estämiseksi, joiden vaihtaminen loukkaa tekijänoikeutta (jäljempänä riidanalainen suodatusjärjestelmä).

30 Tästä on aivan ensimmäiseksi muistutettava, että direktiivin 2001/29 8 artiklan 3 kohdan ja direktiivin 2004/48 11 artiklan kolmannen virkkeen mukaan immateriaalioikeuksien haltijat voivat hakea määräystä sellaisia välittäjiä, kuten internetyhteyden tarjoajat, vastaan, joiden palveluita kolmannet osapuolet käyttävät heidän oikeuksiensa loukkaamiseen.

31 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että kyseisten säännösten mukaisesti kansallisille tuomioistuimille annetun toimivallan on oltava sellainen, että nämä voivat velvoittaa mainitut välittäjät toteuttamaan toimenpiteitä, joilla myötävaikutetaan paitsi kyseisten välittäjien tarjoamien tietoyhteiskunnan palvelujen välityksellä tehtyjen immateriaalioikeuksien loukkausten lopettamiseen myös uusien

loukkausten estämiseen (ks. vastaavasti asia C-324/09, L'Oréal ym., tuomio 12.7.2011, Kok., s. I-6011, 131 kohta).

32 Samasta oikeuskäytännöstä ilmenee, että tuomioistuinten määräyksiä koskevat yksityiskohtaiset säännöt, jotka jäsenvaltioiden on säädettävä mainittujen 8 artiklan 3 kohdan ja 11 artiklan kolmannen virkkeen perusteella ja joita ovat esimerkiksi säännöt, jotka koskevat täytettäviä edellytyksiä ja noudatettavaa menettelyä, kuuluvat kansallisen oikeuden soveltamisalaan (ks. soveltuvin osin em. asia L'Oréal ym., tuomion 135 kohta).

33 Kyseisten kansallisten sääntöjen on kuitenkin oltava niiden rajoitusten mukaisia, jotka perustuvat direktiiviin 2001/29 ja 2004/48 sekä oikeuslähteisiin, joihin näissä direktiiveissä viitataan, ja myös kansallisten tuomioistuinten on otettava nämä rajoitukset huomioon (ks. vastaavasti em. asia L'Oréal ym., tuomion 138 kohta).

34 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 16 perustelukappaleen ja direktiivin 2004/48 2 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan mainitut jäsenvaltioiden säännöt eivät siis saa vaikuttaa direktiivin 2000/31 säännöksiin eivätkä siis tarkemmin sanottuna kyseisen direktiivin 12–15 artiklaan.

35 Näin ollen kyseisten sääntöjen on oltava muun muassa direktiivin 2000/31 15 artiklan 1 kohdan mukaisia, jossa kielletään kansallisia viranomaisia toteuttamasta toimenpiteitä, joilla internetyhteyden tarjoaja velvoitetaan yleisesti valvomaan verkossaan siirtämiään tietoja.

36 Tästä unionin tuomioistuin on jo katsonut, että mainittu kielto koskee muun muassa kansallisia toimenpiteitä, joilla velvoitetaan internetyhteyden tarjoajan kaltainen välittäjä valvomaan aktiivisesti kunkin asiakkaansa kaikkia tietoja immateriaalioikeuksien kaikkien uusien loukkausten estämiseksi. Tällainen yleinen valvontavelvollisuus olisi myös vastoin direktiivin 2004/48 3 artiklaa, jonka mukaan tässä direktiivissä

tarkoitettujen toimenpiteiden on oltava oikeudenmukaisia ja oikeasuhteisia eivätkä ne saa olla liian kalliita (ks. em. asia L'Oréal ym., tuomion 139 kohta).

37 Näin ollen on tutkittava, velvoittaako pääasiassa kyseessä oleva määräys, jolla internetyhteyden tarjoaja velvoitetaan ottamaan käyttöön riidanalainen suodatusjärjestelmä, tässä yhteydessä valvomaan aktiivisesti kunkin sen asiakkaan kaikkia tietoja immateriaalioikeuksien kaikkien uusien loukkausten estämiseksi.

38 Tästä on todettava, että on selvää, että kyseisen suodatusjärjestelmän käyttöönotto edellyttää, että

– internetyhteyden tarjoaja tunnistaa ensinnäkin kaikkien asiakkaidensa kaikkien sähköisten viestien joukosta vertaisverkkoliikenteeseen liittyvät tiedostot

– se toiseksi tunnistaa mainitusta liikenteestä ne tiedostot, jotka sisältävät teoksia, joiden oikeudet väitetysti ovat immateriaalioikeuksien haltijoiden hallussa

– se määrittää kolmanneksi, mitkä näistä tiedostoista on vaihdettu laittomasti, ja

– se neljänneksi estää laittomaksi luokittelemiensa tiedostojen vaihtamisen.

39 Tällainen ennakkovalvonta edellyttää siis kaikkien kyseisen internetyhteyden tarjoajan verkossa kulkevien sähköisten viestien aktiivista havainnointia, ja näin ollen se käsittää kaiken välitettävän tiedon ja kaikki kyseistä verkkoa käyttävät asiakkaat.

40 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, on todettava, että kyseiselle internetyhteyden tarjoajalle annettu määräys ottaa käyttöön riidanalainen suodatusjärjestelmä velvoittaisi sen valvomaan aktiivisesti kaikkien sen asiakkaiden kaikkia tietoja immateriaalioikeuksien kaikkien uusien loukkausten estämiseksi. Tästä seuraa, että mainitulla määräyksellä asetettaisiin internetyhteyden tarjoajalle sellainen yleinen valvontavelvollisuus, joka on kielletty direktiivin 2000/31 15 artiklan 1 kohdassa.

41 Arvioitaessa sitä, onko tämä määräys sopusoinnussa unionin oikeuden kanssa, on lisäksi otettava huomioon vaatimukset, joita asiaa koskevien perusoikeuksien, kuten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemien perusoikeuksien, suojaamisesta aiheutuu.

42 Tästä on todettava, että pääasiassa kyseessä olevalla määräyksellä tavoitellaan päämäärää suojata tekijänoikeuksia, jotka kuuluvat immateriaalioikeuden alaan ja joita tiettyjen kyseessä olevan internetyhteyden tarjoajan verkossa kulkevien sähköisten viestien laatu ja sisältö saattavat loukata.

43 Immateriaalioikeuksien suoja toki taataan Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 17 artiklan 2 kohdassa. Mainitusta määräyksestä tai unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei kuitenkaan mitenkään ilmene, että mainittu oikeus olisi koskematon ja että sen suoja olisi siis ehdottomasti taattava.

44 Kuten asiassa C-275/06, Promusicae, 29.1.2008 annetun tuomion (Kok., s. I-271) 62–68 kohdasta ilmenee, omaisuudensuoja, joka kattaa immateriaalioikeudet, on perusoikeutena tasapainotettava muiden perusoikeuksien turvaamisen kanssa.

45 Tarkemmin sanottuna mainitun tuomion 68 kohdasta ilmenee, että kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten on tekijänoikeuksien haltijoiden suojaamiseksi määräämiensä toimenpiteiden yhteydessä varmistuttava siitä, että kyseisen oikeuden suojaamisen ja niiden henkilöiden perusoikeuksien, joita mainitunlaiset toimenpiteet koskevat, välillä vallitsee asianmukainen tasapaino.

46 Pääasian kaltaisissa olosuhteissa kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten on siis erityisesti varmistettava asianmukainen tasapaino tekijänoikeuksien haltijoilla olevan immateriaalioikeuden suojaamisen ja internetyhteyden tarjoajien kaltaisilla toimijoilla perusoikeuskirjan 16 artiklan mukaan olevan elinkeinovapauden välillä.

47 Käsiteltävässä asiassa määräys ottaa käyttöön riidanalainen suodatusjärjestelmä merkitsee kyseisten oikeudenhaltijoiden edun vuoksi kaikkien kyseessä olevan internetyhteyden tarjoajan verkossa kulkevien sähköisten viestien valvomista ja sitä, että kyseinen valvonta on lisäksi ajallisesti rajoittamatonta, se koskee kaikkia uusia loukkauksia ja edellyttää olemassa olevien teosten suojaamisvelvollisuuden lisäksi myös velvollisuutta suojata tulevia teoksia, joita ei ole vielä luotu mainitun järjestelmän käyttöönottohetkellä.

48 Tällainen määräys merkitsisi siis huomattavaa puuttumista kyseessä olevan internetyhteyden tarjoajan elinkeinovapauteen, koska sillä velvoitettaisiin ottamaan käyttöön monimutkainen, kallis ja pysyvä tietotekninen järjestelmä yksinomaan kyseisen tarjoajan kustannuksella, mikä olisi sitä paitsi direktiivin 2004/48 3 artiklan 1 kohdassa asetettujen edellytysten vastaista, sillä kyseisessä säännöksessä edellytetään,

että toimenpiteet immateriaalioikeuksien kunnioittamisen varmistamiseksi eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita.

49 Näin ollen määräyksen riidanalaisen suodatusjärjestelmän käyttöönotosta ei voida katsoa olevan sen vaatimuksen mukainen, jonka mukaan on varmistettava asianmukainen tasapaino tekijänoikeuksien haltijoilla olevan immateriaalioikeuden suojaamisen ja internetyhteyden tarjoajien kaltaisilla toimijoilla olevan elinkeinovapauden välillä.

50 Mainitun määräyksen vaikutukset eivät myöskään rajoittuisi vain kyseiseen internetyhteyden tarjoajaan, koska riidanalainen suodatusjärjestelmä on omiaan loukkaamaan myös internetyhteyden tarjoajan asiakkaiden perusoikeuksia eli heidän perusoikeuskirjan 8 artiklalla suojattua oikeuttaan henkilötietojen suojaan sekä heidän perusoikeuskirjan 11 artiklalla suojattua vapauttaan vastaanottaa tai levittää tietoja.

51 On nimittäin selvää, että määräys riidanalaisen suodatusjärjestelmän käyttöönotosta merkitsisi kaiken sisällön järjestelmällistä analysointia sekä niiden käyttäjien IP-osoitteiden keräämistä ja yksilöimistä, joilta verkkoon on alun perin lähetetty laitonta sisältöä, ja että kyseiset osoitteet ovat suojattuja henkilötietoja, koska niiden avulla mainitut käyttäjät on mahdollista tunnistaa täsmällisesti.

52 Mainittu määräys saattaisi myös vaarantaa tiedonvälityksen vapauden, koska kyseinen järjestelmä ei välttämättä riittävästi erottelisi laitonta ja laillista sisältöä, joten sen käyttö saattaisi johtaa sellaisten viestien estämiseen, joiden sisältö on laillinen. Ei nimittäin ole kiistetty, että vastaus kysymykseen siirron laillisuudesta riippuu myös tekijänoikeudesta tehtyjen sellaisten laillisten poikkeusten soveltamisesta, jotka

vaihtelevat jäsenvaltiosta toiseen. Lisäksi tietyt teokset saattavat olla tietyissä jäsenvaltioissa vapaasti käytettävissä tai kyseessä olevat tekijät ovat saattaneet laittaa ne verkkoon ilmaiseksi.

53 Näin ollen on todettava, että kun kyseinen kansallinen tuomioistuin on antanut määräyksen, jolla se on velvoittanut internetyhteyden tarjoajan ottamaan käyttöön riidanalaisen suodatusjärjestelmän, se ei ole noudattanut vaatimusta asianmukaisen tasapainon varmistamisesta yhtäältä immateriaalioikeuden suojan ja toisaalta elinkeinovapauden, oikeuden henkilötietojen suojaan ja vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja välillä.

54 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että direktiivejä 2000/31, 2001/29, 2004/48, 95/46 ja 2002/58 luettuina yhdessä ja tulkittuina niiden vaatimusten valossa, joita asiaa koskevien perusoikeuksien suojaamisesta aiheutuu, on tulkittava niin, että ne ovat esteenä sille, että intenetyhteyden tarjoaja määrätään ottamaan käyttöön riidanalainen suodatusjärjestelmä.

Oikeudenkäyntikulut

55 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kyseessä olevia direktiivejä, jotka ovat

– **tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä)**

– **tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY**

– **teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY**

– **yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY ja**

– **henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi),**

luettuina yhdessä ja tulkittuina niiden vaatimusten valossa, joita asiaa koskevien perusoikeuksien suojaamisesta aiheutuu, on tulkittava niin, että ne ovat esteenä sille, että intenetyhteyden tarjoaja määrätään ottamaan käyttöön suodatusjärjestelmä

– **joka koskee kaikkia sen palveluiden kautta kulkevia sähköisiä viestejä ja erityisesti vertaisverkko-ohjelmistojen kautta kulkevia viestejä**

– **jota sovelletaan erotuksetta koko sen asiakaskuntaan**

– **jota sovelletaan ennakolta**

– **joka toteutetaan täysin internetyhteyden tarjoajan omalla kustannuksella ja**

– **jolle ei ole asetettu ajallista rajoitusta**

ja joka pystyy tunnistamaan internetyhteyden tarjoajan verkosta sellaisten sähköisten tiedostojen liikenteen, jotka sisältävät musiikkiteoksen, elokuvateoksen tai audiovisuaalisen teoksen, jota koskevien immateriaalioikeuksien haltija määräystä vaatinut väittää olevansa, sellaisten tiedostojen siirron estämiseksi, joiden vaihtaminen loukkaa tekijänoikeutta.

Allekirjoitukset